

II. Rákóci Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Képzési szint:	BA (alapképzés)	Tagozat:	nappali, levelező	Tanév/félév:	2024-2025 II/3.
----------------	--------------------	----------	----------------------	--------------	--------------------

Tantárgyleírás

A tantárgy címe	A beszédművelés alapjai
Tanszék	Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék
Képzési program	Tanító (BA), Óvodapedagógia (BA)
A tantárgy típusa, kreditértéke, óraszám (előadás/szeminárium/önálló munka)	Típus: kötelező Kreditérték: 3 Előadás: 12 Szeminárium/gyakorlat: 24 Laboratóriumi munka: Önálló munka: 54
Tárgyfelelős oktató(k) (név, tudományos fokozat, tudományos cím, e-mail cím)	Hutterer Éva, főiskolai adjunktus e-mail: hutterer.eva@kmf.org.ua
A tantárgy előkövetelményei	Mai magyar nyelv, Gyermekirodalom
A tantárgy általános ismertetése, célja, várható eredményei, főbb témakörei	A tantárgy célja, hogy megismertesse és elsajátíttassa a leendő pedagógusokkal az igényes magyar közéleti beszéd nyelvhasználatának, főleg hangzásának elméleti és gyakorlati normáit, tudatosítsa és gyakorlati készséggé fejlessze a beszédhelyzethez, a beszédpartnerhez, a beszéd tárgyához és a műfajához illő igényes beszédmodort. A tantárgy feladata: • A hangzásában tiszta beszéd: a helyes beszédleghzés, a kellemes, modulatív beszédhang, a pontos, beszédhibáktól mentes hangképzés kialakítása. • Az értő-értető beszéd: a szöveg értelmét szolgáló, logikailag helyes hangsúlyozás és tagolás, a megértést segítő beszéddallam és ritmus begyakorlása. • A szöveg műfajának és a beszédhelyzethez megfelelő stílus megválasztása. • A kommunikációs helyzetnek megfelelő szöveggel: az írott és beszélt nyelvhasználat azonosságainak és különbségeinek ismertetése, tudatosítása, alkalmazásának gyakorlása.

			Követelmények: A hallgatók - sajátítsák el az igényes magyar nyelvhasználat elméleti és gyakorlati normáit; a tiszta beszéd követelményeit; - legyenek képesek értő-értető módon használni az előbeszédet és megszólaltatni egy szöveget; - fejlesszék készség szintjüket a beszédhelyzethez, a beszédpartnerhez, a beszéd tárgyához és a műfajához illő igényes beszédmodort; - az elméleti ismereteiket a gyakorlatban is használják, hogy nyelvhasználatuk követendő nyelvi minta legyen tanítványaik számára, legyenek képesek a tanulók nyelvhasználatának szakszerű fejlesztésére. A tantárgy tematikája: 1. A beszédtechnika alapjai. A beszédlégzés A beszédszervek működése. A légzés. Az élettani légzés és a beszédlégzés sajátosságai. A beszédlégzés típusai. A helyes beszédlégzés kialakítása. Légzőgyakorlatok. Szövegmentes légzőgyakorlatok. Szöveges légzőgyakorlatok. 2. A hangadás A hang létrehozása. A hangszín, a hangfekvés. A középhangsáv. A hangadási hibák. Hangadási gyakorlatok. Szövegmentes hangadási gyakorlatok. Szöveges hangadási gyakorlatok. 3. A kiejtés. A magánhangzók képzési sajátosságai. A mássalhangzók képzési sajátosságai. A magánhangzók ejtészibái. A mássalhangzók ejtészibái. Artikulációs gyakorlatok. A sz, c, z hangok ejtésének gyakorlása. A s, cs, zs hangok ejtésének gyakorlása. 4. A hangsúly, a hanglejtés. A hangsúlyok. Az értelmi-, érzelmi-, és a mondathangsúly. A magyar nyelv hanglejtése. Hangsúlyozási hibák. Hangsúlygyakorlatok. Mondatgyakorlatok. Szövegfeldolgozás. 5. A ritmus. A ritmus fogalma. A magyar beszédritmus. Ritmushibák a beszédben. A versritmus. Az időmértékes és hangsúlyos verselési forma. Ritmusgyakorlatok.
A tantárgy teljesítésének és értékelésének feltételei			
Félévi feladat	Elérhető pontszám	Értékelés szempontjai	
I. A beszédlégzés 1) Gyakorolja a szöveges légzőgyakorlatokat! Tanuljon meg közülük ötöt egy levegővétellel minél többször elmondani! 2) Dolgozza fel Mándy	10	A gyakorlatok, szövegek előszóbeli, szöveghű bemutatása, figyelve a beszédlégzés technikájának megfelelő alkalmazására.	

Stefánia: <i>Csendíts rá!</i> című gyermekversét. Tanulja meg kifejezően elmondani, úgy, hogy csak a versszakok határán vesz levegőt! 3) Gyakorolja a kifejező olvasást Babits Mihály: <i>Esti kérdés</i>, Dzsida Jenő: <i>Arany és kék szavakkal</i> c. versén.		
II. téma A hangadás. Hangerő, hangszín 1) Gyakorolja a hangadást, hangindítást gyermekversekkel. Tanuljon meg két gyermekverset emlékezetből a hangerő és hangszínváltás szemléltetésére. (Orbán Ottó: <i>A bál</i>, Orbán Ottó: <i>Állatok innen-onnan</i> (két versszak)). 2) Gyakorolja a kifejező olvasást, a tanultakat alkalmazva: Dolgozza fel Weöres Sándor <i>Magyar etűdök</i> és Tóth Árpád <i>Láng</i> című versét, használja a hangszínt és a hangerőt a váltások érzékeltetésére! 3) Gyakorolja a kifejező olvasást Kosztolányi Dezső: <i>Ilona</i>, Paul Verlaine: <i>Őszi chanson</i>, Kossuth Lajos: <i>Kiáltvány a néphez</i> (részlet) és/vagy Pázmány Péter: <i>Az halálról</i> c. művein.	10	A gyakorlatok, szövegek előszóbeli, szöveghű bemutatása, figyelve a hangerő, hangszín megfelelő alkalmazására, a szünetek, hangulati váltások érzékeltetésére.
III. A kiejtés I. 1) Gyakorolja az artikulációt, különös tekintettel a nehezen ejthető hangokra. Tanulja meg az alábbi szövegrészeket, gyermekverseket, figyelve a helyes artikulációra, különös tekintettel a [sz], [c], [z] hangok helyes artikulációjára: - Vidor Miklós: <i>Nyelvgyötrők</i> (2 versszak) - Szilvi hosszú sziszegett... - Köszöntő anyák napjára (népköltés) - <i>A három selyp</i> (népmese) - Cili hívja cicáját... - Tarbay Ede: <i>Félnótás nóta</i> - Csányi Gyöngyi: <i>Kéregető/v.</i> - Tamkó Sirató Károly: <i>Óc</i> - Varga Katalin: <i>Gyermekversek</i> (két részlet választás szerint) 2) Gyakorolja a kifejező olvasást Petőfi Sándor: <i>Orbán</i> c. versén, Móricz Zsigmond: <i>Iciri-piciri</i> c. verses meséjén, valamint az <i>Icinke-picinke</i> c. népmesén.	30	A gyakorlatok, szövegek előszóbeli, szöveghű bemutatása, figyelve a magánhangzók és mássalhangzók megfelelő artikulációjára, a kritikus mássalhangzók ejtésének kialakítása.
IV. Kiejtésgyakorlatok II. 1) Gyakorolja az artikulációt,	35	A gyakorlatok, szövegek előszóbeli, szöveghű bemutatása, figyelve a magánhangzók és

különös tekintettel a nehezen ejthető hangokra. Tanulja meg az alábbi mondókákat, nyelvtörőket, gyermekverseket, figyelve a helyes artikulációra, különös tekintettel a [s], [cs], [zs], [r] hangok helyes artikulációjára: - 4-5 népi mondóka, nyelvtörő, amelyek megfelelő számban tartalmazzák a kialakítandó hangot. - Donászy Magda: <i>Itt a kifli</i> - Orbán Ottó: <i>Napkérlelő</i> - Végh György: <i>Dalocska</i> - Csip-csip csóka (népköltés) - Tótfalusi István: <i>Soroló</i> - Képes Géza: <i>Jancsika meg a libák/v.</i> Darázs Endre: <i>Csupa sár</i> - Cini-cini muzsika (népköltés) - Virág Erzsébet (népköltés) - Zsipp, zsipp (népköltés) - Vidor Miklós: <i>Szalonnapijáték</i> - 3 nyelvtörő az [r] hang gyakorlására - Tamkó Sirató Károly: <i>Országjárás</i> 2) Gyakorolja a kifejező olvasást Kormos István: <i>A kevély kiskakas</i> és <i>Mese Vackorról</i>, valamint Varga Katalin: <i>Cirmos és Csóri c. verses meséken</i>.		mássalhangzók megfelelő artikulációjára, a kritikus mássalhangzók ejtésének kialakítása.
V. A hangsúly, hanglejtés Mutassa be, adja elő kedvenc versét, alkalmazva a helyes beszédtechnika elemeit és beszéd díszítő elemeit. Olvasson fel egy szabadon választott gyermekirodalmi szövegrészlet (próza), alkalmazva a kifejező olvasás eszközeit.	15	A választott szövegrészlet kifejező (bemutató) olvasása és kedvenc vers előadása, alkalmazva a félév során tanult beszédtechnikai, mondatfonetikai eszközöket.

A hallgatók értékelése 100 pontos rendszerben, az ECTS (európai kreditátviteli és –gyűjtési rendszer) és a nemzeti (ukrajnai) értékelési rendszer elvei alapján történik, melynek alapja a pontgyűjtés a feladatok időben és megfelelő módon való elkészítése által.

Az értékelés rendszere: ECTS és nemzeti rendszer

Összpontszám a tanulmányi teljesítmény alapján	Osztályzat az ECTS szerint	Értékelés a nemzeti rendszerben	
		vizsga, évfolyammunka, gyakorlat	beszámoló
90–100	A	jeles	megfelelt
82–89	B	jó	

75–81	C	elégtelen	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	elégtelen, a pótvizsga lehetőségével	nem felelt meg, a pótbeszámoló lehetőségével
0–34	F	elégtelen, a tantárgy újrafelvételének kötelezettségével	nem felelt meg, a tantárgy újrafelvételének kötelezettségével

A szemináriumi órákon nyújtott teljesítmény (prezentáció, bemutató óra, hozzászólás, tanórai aktivitás) – 30 pont.

Önálló munka, önálló felkészülés –40 pont.

Beszámoló – 30 pont

Összesen – 100 pont.

Azok a hallgatók tehetnek beszámolót, akik az előadásokat és szemináriumi órákat látogatják, teljesítik a szemináriumi órák minimális követelményeit, az önálló feldolgozásra ajánlott feladatokról beszámolnak és teljesítik a megszerezhető pontszámok legalább 60%-át.

Azok a hallgatók, akik mindent teljesítettek a tanórák keretében és elégedettek az elért pontszámokkal, elfogadhatják beszámolóként a tanár által megajánlott pontszámot.

A tantárggyal kapcsolatos egyéb tudnivalók, követelmények

A tantárgy alapvető irodalma és digitális segédanyagok

Ajánlott irodalom:

1. Fischer Sándor *A beszéd művészete*. Gondolat, 1966.
2. Hernádi Sándor *Az olvasás bűvészete*. Móra Kiadó, Budapest, 1989.
3. Hernádi Sándor *Beszédművelés*. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 2019.
4. Hernádi Sándor *Elmondani nem is nehéz*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1984.
5. Hernádi Sándor *Szórakoztató szóra készítő*. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 2020.
6. Montágh Imre *Tiszta beszéd*. Holnap Kiadó, Budapest, 2001.
7. Montágh Imre – Montághné Riener Nelli – Vinczéné Bíró Etelka *Gyakori beszédhibák gyermekkorban*. Holnap Kiadó, Budapest, 2002.
8. Trencsényi Borbála *Az értelemig és tovább. Bevezetés az irodalmi szövegek olvasásába*. Alternatív Közgazdasági Gimnázium Alapítvány, 1993.
9. Wacha Imre *Beszédművelés gyakorlószövegek*. Kiadta az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, Kolozsvár, 1999.